

ਧਰਮ ਤੇ ਵਿਰਸਾ

ਸਮੁੱਚੀ ਮਾਨਵਤਾ ਦਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

ਪੂਰੇ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ 'ਚ ਵਸ ਰਹੇ ਦਿੱਖ ਰੱਬ ਦੀ ਜਦੋਂ ਵੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਰੱਬ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਵਸ ਰਹੀ ਅਬਾਦੀ ਵਿਚ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜਿੱਥੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ, ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ, ਖਾਣ-ਪੀਣ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਖੇਤਰ ਵੀ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਹੈ। ਹਰ ਇਕ ਧਰਮ ਦਾ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਹੋਂਦ ਦਾ ਮੂਲ ਪ੍ਰਮਾਣ ਹੈ ਉਹ ਹੈ। ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦੇ ਉੱਤੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਭਿੰਨਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ, ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ, ਲਿਬਾਸ ਆਦਿ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਥੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਵਸਦੇ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ, ਹਿੰਦੂ, ਸਿੱਖ, ਮੁਸਲਿਮ, ਇਸਾਈ ਆਦਿ ਹਨ। ਇਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਹਨ।

ਪਰ ਜਦੋਂ ਗੱਲ ਸਿੱਖ ਮੱਤ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਕੋ-ਇਕ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ, ਆਪਣੀ ਦਿੱਖ ਨਾਲ, ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਕੋ ਤੇ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣ ਪਹਿਚਾਣ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਬਾਨੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਜੋ ਸਾਰੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਵਾਸਤੇ ਸੀ, ਨਾ ਕੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪੱਖ ਦੀ ਅਤੇ ਜੋ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਸਿਧਾਂਤ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਉਹ ਸਨ: ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ, ਵੰਡ ਛਕਣਾ ਅਤੇ ਨਾਮ ਜਪਣਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ। ਪਰ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਜੋ ਕਾਰਜ ਸੀ ਉਹ ਬੜਾ ਕਠਿਨ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੂਖਮਤਾ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਨ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰੂ ਗੱਦੀ ਦੀ ਰਸਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਈ।

ਆਉ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਬਾਰੇ।

ਭਾਵੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਧਰਮ ਦਾ ਆਪਣਾ-ਆਪਣਾ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ, ਮਹਾਨਤਾ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੱਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਚੱਲਦੇ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਜੇਕਰ ਰੱਬ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਧਰਮ ਦੇ ਘੇਰੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਰਹਿ ਕੇ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੇਦਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਮੱਤ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੇਕਰ ਬਾਈਬਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਇਸਾਈ ਮੱਤ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸਲਾਮਕ ਬੁੱਧੀ, ਜੈਨੀ, ਪਾਰਸੀ ਆਦਿ ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦਾ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਮੱਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਗੱਲ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਗੱਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦੀ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸਰਵੋਤਮ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਦੀ, ਹਰ ਧਰਮ ਦੀ, ਹਰ ਮਜ਼ਹਬ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੰਦਰ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਲਈ ਹੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ, ਸੰਦੇਸ਼ ਹੈ। ਜੋ ਪੂਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸੰਕਲਨ 1601 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ 2 ਅਗਸਤ 1604 ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ-ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਨੂੰ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਉੱਚਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਜ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜਿਆ।

ਜੇਕਰ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਨੂੰ ਰਚਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਿਛੋਕੜ ਤੇ ਝਾਤ ਮਾਰਦੀਏ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇ ਦੇ ਕਈ ਕਾਰਨ ਸਾਹਮਣੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣਗੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਜੋ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਸੀ ਉਹ ਸੱਚ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਸੱਚ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਤੇ ਸੀ। ਜੋ ਸੱਚ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਸੱਚ ਤੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਗੁਰਬਾਣੀ ਹੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਰਾਮਕਲੀ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਰਾਇ ਬਲਵੰਡ ਅਤੇ ਸੱਤੇ ਡੂਮ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕਿ ਰਾਜੁ ਚਲਾਇਆ ਸਚੁ ਕੋਟ ਸਤਾਣੀ ਨੀਣੈ ਦੈ॥
ਫਿਰ ਇਸ ਸੱਚ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਗੁਰਤਾਰੀਂਦੀ ਰਾਹੀਂ ਤੋਕਿਆ ਗਿਆ ਤੇ

ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਇਹ ਸੱਚ ਆਇਆ। ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਮੱਤ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੁਰਬਾਣੀਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਤੇ ਸਾਰਥਿਕ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ। ਜੋ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਸਨ। ਇਸ ਹੱਕ ਤੇ ਸੱਚ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਕ ਕਾਗਜ਼ ਤੇ ਈ ਉਤਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਣੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਜੋ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਉਸਤਤ ਵਿਚ ਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਮਾਰਗ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸੀ।

ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਸ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਇਕ ਥਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਿੱਖ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ ਇਸ ਸਿੱਖੀ ਧਰਮ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਸੋਚ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਜੋ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਦਾ ਹੋਵੇ ਰਚਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਧਰਮ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ, ਉਸ ਦੇ ਮੂਲ ਦਾ ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਬੂਤ, ਪ੍ਰਮਾਣ ਉਸ ਧਰਮ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਗ੍ਰੰਥ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਜੋ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਕੋਲ ਅੱਗੇ ਦੀ ਅੱਗੇ ਆਈ ਸੀ। ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਨਾਮ ਹੇਠ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਨਕਲੀ ਬਾਣੀ ਲਿਖੀ ਜਾਣ ਲੱਗੀ। ਤੀਸਰਾ, ਇਸਲਾਮਕ ਮੱਤ ਦੇ ਕਰੜੇ ਅਸੂਲਾਂ ਅਤੇ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣਾ ਸੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਾਰਮਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਸਮਾਜਿਕ ਆਦਿ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਈ ਹੋਰ ਵੀ ਕਾਰਨ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਈ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ਵੱਖੋ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਣੀ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਰੱਬੀ ਉਸਤਤ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਰਚਨਾ ਲੈ ਕੇ ਆਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਲਿਖਤ ਦਾ ਕੰਮ ਸੰਤੋਖਸਰ ਦੀ ਥਾਂ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਤੋਂ ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭਗਤ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਰਚਨਾ ਆਪ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਦੇਖੀ। ਜਿਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਵਿਚ ਲਿਖਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਚਾਰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ, 15 ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ, 11 ਭੱਟਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ, ਚਾਰ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬੀੜ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪੋਥੀ ਸਾਹਿਬ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਹ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਹੈ, ਪੋਥੀ ਪਰਮੇਸ਼ਰ ਕਾ ਥਾਨਿ॥

ਇਸ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪਾਵਨ ਬੀੜ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ 1 ਸਤੰਬਰ 1604 ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਪੂਰੇ ਅਦਬ ਸਤਿਕਾਰ ਸਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਡਿਊਟੀ

ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸੇਵਾ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਜੀ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਹੋਈ। ਫੇਰ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਸਮਾਂ ਗੁਰੂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਆਇਆ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਗੁਰਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ਅਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਰੋਕਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਤਲਵਾਰ ਚੱਕੀ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਚੀ ਹੋਈ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਜੀ ਤੋਂ ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਦਰਜ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਸਾਬੋ ਕੀ ਤਲਵੰਡੀ ਵਿਖੇ ਬਾਬਾ ਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਹੋਰ ਸਰੂਪ ਲਿਖੇ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਹਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਉਲੀਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦੇ ਕਾਬਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਾ ਸੀ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 1708 ਈ. ਨੂੰ ਨਾਂਦੇੜ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰਤਾਰੀਂਦੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ।

ਅਜੋਕੇ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ 1430 ਅੰਗ ਹਨ ਤਾਂ ਰਾਗ ਵਿਚ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਰਜ ਹੈ। 6 ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ, 15 ਭਗਤਾਂ ਦੀ, 11 ਭੱਟਾਂ ਦੀ ਅਤੇ 4 ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਰਜ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਜੇਕਰ ਕਾਵਿ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਇਹ 13 ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ, ਕਿਧਰੇ ਗਾਥਾ ਫਾਰਸੀ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਿਲੀ-ਜੁਲੀ ਸੰਤ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕਈ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਪਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਪਰ ਸਭ ਤੋਂ ਜੋ ਮੂਲ ਭਾਸ਼ਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਗੁਰਮੁਖੀ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਹੀ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਇਸ ਦੀ ਜੇਕਰ ਮਹਾਨਤਾ ਦੀ ਗੱਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਈ ਬੁੱਧੀਜੀਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਿੱਕੇ ਤੋਂ ਨਿੱਕੇ ਕਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਕਣ ਦੀ। ਭਾਵ ਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੂਖਮ ਤੇ ਤੇ ਅਸਥੂਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਹਰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਝਾਤ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਜੀਵ-ਜਨਤਾ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨਾਂ ਦੇ ਕੇ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਕਰਕੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚੋਂ, ਝੂਠ, ਲਾਲਚ, ਪਾਖੰਡ, ਵਹਿਮ-ਭਰਮ, ਦਗਾ ਫਰੋਬ, ਮਾੜੇ ਕੰਮਕਾਰ, ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ ਆਦਿ ਦੇ ਬਾਰੇ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੋਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨਸਾਨ ਅੰਦਰ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪਿਆਰ, ਸਤਿਕਾਰ, ਭਲਾ ਅਤੇ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚੱਲਣ ਦੀ ਹਰ ਵੇਲੇ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪੂਰੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਭਾਵ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਚੰਗੀ ਨਿਰੋਲ ਜੀਵਨ ਜਾਂਚ ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਆਉ ਆਪਾਂ ਵੀ ਸਾਰੇ ਆਦਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਵੀਏ ਅਤੇ ਸਮਝੀਏ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪੂਰੇ ਵਿਸ਼ਵ ਲਈ ਸਰਬ ਸਾਂਝਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦੇਈਏ ਅਤੇ ਉਸ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਆਪ ਵੀ ਸਮਝੀਏ।

ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਿਹਨਤੀ, 73550-18629

